

Strona główna>Postępowanie sądowe>Sprawy cywilne>Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Węgry

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zgodnie z ustawą o organizacji sądownictwa i administracji sądowej na terenie Węgier działa tylko jeden rodzaj sądów szczególnych, tj. sądy administracyjne i pracy zajmujące się sprawami z zakresu prawa pracy i prawa administracyjnego. Inne sprawy należą do właściwości sądów powszechnych. Spory administracyjne rozstrzyga się w postępowaniu sądowoadministracyjnym, chyba że przepisy stanowią inaczej. Spór administracyjny dotyczy zgodności z prawem działania lub zaniechania organu administracji, którego celem lub skutkiem jest zmiana sytuacji prawnej podmiotu, który podlega prawu administracyjnemu lub na który prawo to ma wpływ. Spory dotyczące stosunku pracy w służbie cywilnej oraz porozumień administracyjnych również określa się mianem sporów administracyjnych.

Sprawy administracyjne rozstrzyga w pierwszej instancji sąd administracyjny i pracy lub, w przypadkach określonych w przepisach, sąd okręgowy (*törvényszék*) lub węgierski Sąd Najwyższy (*Kúria*).

Właściwość sądów administracyjnych i pracy obejmuje postępowania sądowoadministracyjne oraz inne postępowania administracyjne, które zgodnie z przepisami nie należą do właściwości sądów okręgowych ani węgierskiego Sądu Najwyższego.

O ile przepisy nie stanowią inaczej, sądy okręgowe są właściwe do rozpatrywania spraw dotyczących czynności administracyjnych niezależnych organów regulacyjnych, autonomicznych organów administracji publicznej i urzędów państwowych – zgodnie z ustawą o organach centralnej administracji publicznej – organu administracji kolejowej, urzędu lotnictwa i Narodowego Banku Węgier, z wyjątkiem spraw dotyczących stosunku pracy w służbie cywilnej. Sądy okręgowe orzekają w postępowaniach o powołanie organów administracji, w postępowaniach sądowych dotyczących wykonywania prawa do zgromadzeń, w postępowaniach dotyczących dostępu do danych poufnych oraz w sporach prawnych z organami administracji publicznej.

Węgierski Sąd Najwyższy jest właściwy do rozstrzygania kolizji norm prawa miejscowego z normami zawartymi w innych przepisach, prowadzenia postępowań dotyczących niewypełnienia obowiązku prawodawczego przez organy samorządu terytorialnego oraz postępowań mających na celu określenie środków proceduralnych w celu rozpatrzenia skargi konstytucyjnej.

Postępowania z zakresu prawa pracy obejmują postępowania dotyczące stosunków prawnych ustanowionych na podstawie kodeksu pracy, zatrudnienia w sektorze publicznym, stosunku służbowego – chyba że przepisy stanowią inaczej – uczestnictwa w publicznych programach zatrudnienia, umów o pracę zawartych na podstawie ustawy o sporcie, umów o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartych w ramach szkolenia zawodowego, umów o praktyki studenckie zawartych na podstawie ustawy o narodowym szkolnictwie wyższym, stosunków pracy nawiązanych między spółdzielniami socjalnymi lub spółdzielniami pracy a ich członkami, a także postępowania mające na celu dochodzenie innych roszczeń wynikających z prawa pracy, o których mowa w kodeksie pracy. Postępowanie z zakresu prawa pracy zachowuje swój charakter, nawet jeśli dojdzie do zmiany osoby występującej jako którakolwiek ze stron ze względu na cesję, przejęcie długu lub sukcesję przedsiębiorstwa będącego pracodawcą albo do zmiany osoby będącej pracodawcą. Jeżeli pracownikowi przysługuje roszczenie pieniężne względem niewypłacalnego pracodawcy stanowiące roszczenie z zakresu prawa pracy i związane z majątkiem należącym do masy upadłości, przy czym roszczenie to jest kwestionowane przez syndyka masy upadłości, pracownik może wnieść o wszczęcie postępowania z zakresu prawa pracy przeciwko pracodawcy po wszczęciu postępowania upadłościowego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Zgodnie z ustawą o organizacji sądownictwa i administracji sądowej wyroki w pierwszej instancji wydają sądy rejonowe (*járásbíróság*) i okręgowe. Sądy okręgowe rozpoznają w pierwszej instancji sprawy, które zgodnie z przepisami nie należą do właściwości sądów rejonowych. Sądy rejonowe są właściwe do rozpatrywania spraw dotyczących:

- a) roszczeń z tytułu praw majątkowych, w przypadku gdy wartość majątku nie przekracza 30 mln forintów lub gdy na podstawie prawa majątkowego nie można określić wartości przedmiotu sporu, z wyjątkiem:
 - aa) roszczeń z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej;
 - ab) roszczeń o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej oraz o przywrócenie stanu poprzedniego;
 - ac) roszczeń zgłoszonych w oparciu o przesłankę interesu publicznego;
 - ad) roszczeń dotyczących powstania i zgodnego z prawem działania osoby prawnej;
 - ae) sporów między osobami prawnymi a ich aktualnymi lub byłymi członkami oraz sporów między aktualnymi lub byłymi członkami wynikających z ich stosunków członkowskich;
- b) roszczeń związanych ze stanem cywilnym;
- c) roszczeń egzekucyjnych.

Sądy okręgowe orzekają nie tylko w pierwszej instancji, ale także w drugiej instancji, tj. w sprawach, w których wniesiono środek zaskarżenia od orzeczeń sądów rejonowych oraz sądów administracyjnych i pracy.

Regionalne sądy apelacyjne (*ítélőtábla*) rozstrzygają w przedmiocie środków zaskarżenia wniesionych od orzeczeń sądów okręgowych oraz prowadzą postępowania w innych sprawach należących do ich właściwości.

Sądem Najwyższym Węgier jest *Kúria*. W przypadkach określonych przepisami Sąd Najwyższy rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń sądów okręgowych i regionalnych sądów apelacyjnych, orzeka w sprawie wniosków o przeprowadzenie kontroli sądowej, w sprawie konfliktów między aktami prawa miejscowego a innymi przepisami, a w stosownych przypadkach także uchyla takie akty, stwierdza niewypełnienie ustawowego obowiązku prawodawczego przez organy samorządu terytorialnego oraz orzeka w innych sprawach należących do jego właściwości.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego rozstrzyga we wszystkich sprawach, które nie należą do właściwości wyłącznej żadnego innego sądu.

W przypadku gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość ustala się według miejsca jego pobytu na terenie Węgier. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane lub znajduje się za granicą, właściwość ustala się według jego ostatniego miejsca zamieszkania na terenie Węgier. W przypadku niemożności ustalenia takiego miejsca lub jego braku właściwość ustala się według miejsca zamieszkania powoda na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, według miejsca pobytu powoda na Węgrzech. Jeżeli powód nie jest osobą fizyczną, właściwość ustala się na podstawie jego siedziby na terenie Węgier.

Jeżeli miejsce pracy pozwanego nie jest tożsame z jego miejscem zamieszkania, na wniosek pozwanego złożony najpóźniej w ramach jego pisemnej odpowiedzi na pozew sąd przekazuje sprawę do rozpoznania sądowi właściwemu dla miejsca pracy pozwanego, który rozstrzygnie spór.

Jeżeli powództwo wytoczono przeciwko osobie niebędącej osobą fizyczną, właściwość ogólna zależy nie tylko od siedziby takiej osoby, ale również od miejsca prowadzenia działalności przez podmiot lub jednostkę organizacyjną uprawnioną do jej reprezentowania oraz występującą w sporze prawnym.

W przypadku wątpliwości za siedzibę należy uznać miejsce prowadzenia działalności. Jeżeli siedziba osoby niebędącej osobą fizyczną znajduje się w Budapeszcie, ale jej działalność obejmuje obszar komitatu Peszt, sprawę rozpatrzy sąd właściwy dla komitatu Peszt.

W przypadku gdy osoba niebędąca osobą fizyczną nie posiada siedziby na terenie Węgier, właściwość w sprawach wnoszonych przez węgierskiego powoda niebędącego osobą fizyczną ustala się według siedziby lub miejsca prowadzenia działalności powoda. Jeżeli powód jest węgierską osobą fizyczną, właściwość ustala się według miejsca zamieszkania powoda albo, w przypadku braku takiego miejsca, według miejsca pobytu powoda.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

W przypadku braku sądu posiadającego właściwość wyłączną powód może postanowić o wytoczeniu powództwa przed sąd inny niż sąd mający właściwość ogólną ze względu na osobę pozwanego. I tak powództwo o nałożenie ustawowego obowiązku alimentacyjnego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda; powództwo dotyczące własności lub posiadania nieruchomości bądź prawa rzeczowego na nieruchomości można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym położona jest dana nieruchomość; powództwo o zaspokojenie roszczenia umownego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym zawarto transakcję lub w którym ma być świadczona usługa; powództwo o zaspokojenie roszczenia umownego konsumenta wobec przedsiębiorstwa można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, dla miejsca pobytu powoda na Węgrzech; natomiast powództwo dotyczące odpowiedzialności pozaumownej można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym szkoda została wyrządzona lub powstała.

W przypadku braku sądu mającego właściwość wyłączną w sporze majątkowym właściwość przysługuje również sądowi, w którego okręgu pozwany pozostaje przez przewidywalnie długi okres (np. jako pracownik lub student). Właściwości nie można ustalić na tej podstawie w przypadku pozwanych niemających zdolności procesowej.

Sprawę majątkową przeciwko osobie zagranicznej niebędącej osobą fizyczną można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania osoby odpowiedzialnej za prowadzenie spraw osoby zagranicznej niebędącej osobą fizyczną. Sąd właściwy dla siedziby węgierskiego oddziału lub przedstawicielstwa handlowego osoby zagranicznej niebędącej osobą fizyczną jest również właściwy do rozstrzygania takiego rodzaju sporów majątkowych. Wobec współdłużnika i dłużnika głównego można wytoczyć w tym samym czasie powództwo przed sąd właściwy – na jakiegokolwiek podstawie – do prowadzenia postępowania wobec dłużnika głównego.

W przypadku postępowania o ustanowienie opiekuna właściwość przysługuje również sądowi, w którego okręgu znajduje się instytucja opieki społecznej, w której pozwany jest zakwaterowany lub w której otrzymuje długoterminową opiekę stacjonarną, bądź w którego okręgu znajduje się miejsce zwykłego pobytu pozwanego.

Sądem właściwym do rozpatrywania spraw małżeńskich jest również sąd właściwy dla ostatniego miejsca zwykłego pobytu małżonków.

Sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka, o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, o umieszczenie dziecka w pieczy osoby trzeciej, o pozbawienie władzy rodzicielskiej, o rozwiązanie stosunku przysposobienia lub o świadczenie alimentacyjne względem małoletniego dziecka można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu małoletniego dziecka.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W przypadku gdy przepisy stanowią, że określony sąd posiada jurysdykcję wyłączną. Ma to zastosowanie przykładowo w poniższych przypadkach.

Jeżeli przepisy, wiążący akt prawny Unii Europejskiej ani konwencja międzynarodowa nie stanowią inaczej, sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego na terenie Węgier ma właściwość wyłączną do rozpatrywania spraw wniesionych przez przedsiębiorstwo przeciwko konsumentowi w celu zaspokojenia roszczenia wynikającego ze stosunku umownego. W przypadku gdy pozwany nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość wyłączną ustala się według miejsca jego pobytu na terenie Węgier. Jeżeli miejsce pobytu pozwanego jest nieznane lub znajduje się za granicą, właściwość ustala się według jego ostatniego miejsca zamieszkania na terenie Węgier. Jeżeli miejsca tego nie można ustalić, właściwość ustala się zgodnie z zasadami ogólnymi.

Jeżeli na podstawie przepisu prawnego dotyczącego umów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej poszkodowany może również dochodzić odszkodowania lub przywrócenia stanu poprzedniego od osoby trzeciej innej niż osoba, która wyrządziła szkodę, sprawa wniesiona przeciwko osobie trzeciej należy do właściwości wyłącznej sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda na terenie Węgier, chyba że przepisy, wiążący akt prawny Unii Europejskiej lub konwencja międzynarodowa stanowią inaczej. W przypadku gdy powód nie ma miejsca zamieszkania na terenie Węgier, właściwość wyłączną przysługuje sądowi właściwemu dla miejsca pobytu powoda na terenie Węgier. W przypadku gdy powód nie jest osobą fizyczną, sąd posiadający właściwość wyłączną ustala się na podstawie siedziby powoda na terenie Węgier. W przypadku gdy powód nie ma miejsca zamieszkania, miejsca pobytu ani siedziby na terenie Węgier, właściwość należy ustalić zgodnie z zasadami ogólnymi.

W przypadku spraw o zakończenie lub ograniczenie egzekucji właściwość wyłączną posiada sąd rejonowy, który zarządził wszczęcie egzekucji. Jeżeli wszczęcia egzekucji nie zarządził sąd rejonowy, właściwość przysługuje sądowi rejonowemu właściwemu dla miejsca zamieszkania dłużnika.

Postępowanie o uchylenie zajęcia (zwolnienie bezpodstawnie zajętego majątku) należy do właściwości wyłącznej sądu rejonowego, w którego okręgu dokonano zajęcia.

Postępowanie o zezwolenie na udział w postępowaniu egzekucyjnym należy do właściwości wyłącznej sądu, który oddalił wniosek zastawnika w toku egzekucji sądowej.

Postępowanie o zmianę decyzji wydanej przez urzędnika jednostki samorządu terytorialnego w sprawie dotyczącej ochrony posiadania podlega właściwości wyłącznej sądu właściwego dla siedziby urzędnika jednostki samorządu terytorialnego, który wydał decyzję dotyczącą ochrony posiadania.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

W sprawach majątkowych strony mogą wskazać konkretny sąd jako właściwy do rozstrzygnięcia sporu toczącego się w ich sprawie lub dowolnego przyszłego sporu, który może wynikać z określonego stosunku prawnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Umowę dotyczącą właściwości sądu (umowę prorogacyjną) można zawrzeć w formie pisemnej, w formie ustnej poświadczonej na piśmie, w formie zgodnej z przyjętymi pomiędzy stronami praktykami

handlowymi lub, w przypadku handlu międzynarodowego, w formie zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi, które są lub powinny być stronom znane oraz są ogólnie znane i regularnie stosowane w danej branży przez strony zawierające tego rodzaju umowę.

W sprawach, w których przepisy przewidują właściwość wyłączną określonego sądu, strony nie mogą poddać się właściwości innego sądu. Wybrany sąd posiada właściwość wyłączną, chyba że przepisy stanowią inaczej lub strony postanowią inaczej. Umowa dotycząca właściwości sądu ma zastosowanie do następców prawnych. Wybór sądu właściwego musi pozostawać bez uszczerbku dla możliwości dochodzenia przez konsumentów roszczeń umownych wobec przedsiębiorstw przed sądem właściwym dla miejsca zamieszkania konsumenta na Węgrzech lub, w przypadku jego braku, dla miejsca pobytu konsumenta na Węgrzech.

W sprawach majątkowych strony nie mogą wskazać jako sądu właściwego do rozstrzygnięcia toczącego się między nimi sporu prawnego lub dowolnego przyszłego sporu, który może wynikać z określonego stosunku prawnego, Sądu Okręgowego dla miasta stołecznego Budapesztu ani Sądu Okręgowego dla okolic Budapesztu w sprawach, w których właściwe są sądy okręgowe, ani Centralnego Sądu Rejonowego w Peszcie w sprawach, w których właściwe są sądy rejonowe.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogą dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Sądy administracyjne i pracy są jedynymi sądami szczególnymi na Węgrzech.

Sprawy z zakresu prawa pracy podlegają zasadniczo zasadom ogólnym dotyczącym właściwości, opisanym w pkt 2.2.1. Pracownik wytaczający powództwo może wybrać między sądem mającym właściwość ogólną ze względu na osobę pozwanego a sądem administracyjnym i pracy właściwym dla miejsca zamieszkania samego pracownika lub, w przypadku jego braku, dla jego miejsca pobytu na Węgrzech bądź sądem administracyjnym i pracy właściwym dla miejsca, w którym pracownik świadczył pracę przez długi czas lub świadczy pracę od długiego czasu. Jeżeli współuczestnik sporu lub roszczenie podlegają właściwości sądu właściwego do rozpatrywania spraw z zakresu prawa pracy, a inny współuczestnik sporu lub inne roszczenie podlegają właściwości sądu rejonowego lub sądu okręgowego, właściwym do rozpoznania sprawy będzie sąd pracy, pod warunkiem że przepisy dopuszczają połączenie spraw lub kumulację roszczeń.

Skargi do sądu administracyjnego należy wnosić do sądu właściwego dla miejsca dokonania czynności administracyjnej będącej przedmiotem sporu, chyba że przepisy przewidują właściwość wyłączną innego sądu. Jeżeli czynności administracyjnej będącej przedmiotem sporu dokonano w ramach wieloetapowych procedur, właściwy miejscowo jest sąd właściwy dla miejsca, w którym czynności administracyjnej dokonał organ administracji pierwszej instancji.

W przypadku praw, obowiązków i stosunków prawnych związanych z nieruchomością miejscem dokonania czynności administracyjnej jest miejsce, w którym położona jest nieruchomość. W przypadku zgłoszenia prowadzenia działalności lub zezwolenia na jej prowadzenie miejscem tym jest miejsce, w którym działalność jest prowadzona lub ma być prowadzona. Z wyjątkiem dwóch wyżej wymienionych przypadków miejscem dokonania czynności administracyjnej przez regionalny organ administracji publicznej o właściwości krajowej jest miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu skarżącego lub, w przypadku osób prawnych i jednostek nieposiadających osobowości prawnej, siedziba podmiotu bądź, w przypadku jej braku, siedziba organu administracji. Komitat Peszt jest miejscem dokonania czynności administracyjnych przeprowadzonych w siedzibie organu administracji publicznej z siedzibą w Budapeszcie, którego właściwość obejmuje głównie komitat Peszt lub jego część. W przypadku skargi na bezczynność organu miejscem dokonania czynności administracyjnej jest siedziba organu administracji, z wyjątkiem trzech pierwszych przypadków opisanych wyżej.

Niektóre sądy administracyjne i pracy są właściwe miejscowo dla określonego regionu. Są to Sąd Administracyjny i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu, Sąd Administracyjny i Pracy dla okolic Budapesztu, Sąd Administracyjny i Pracy w Debreczynie, Sąd Administracyjny i Pracy w Győr, Sąd Administracyjny i Pracy w Miskolcu, Sąd Administracyjny i Pracy w Peczku, Sąd Administracyjny i Pracy w Segedynie, Sąd Administracyjny i Pracy w Veszprém.

Właściwość do rozpoznawania spraw dotyczących zabezpieczenia społecznego, świadczeń socjalnych lub zasiłków rodzinnych, a także świadczeń lub zasiłków wypłacanych przez państwowe służby zatrudnienia posiada sąd administracyjny i pracy właściwy dla miejsca zamieszkania skarżącego lub, w przypadku gdy skarżący jest osobą prawną lub jednostką nieposiadającą osobowości prawnej, właściwy dla siedziby skarżącego bądź, w przypadku jej braku, właściwy dla siedziby organu administracji.

Sprawy dotyczące porozumień administracyjnych należy wnosić do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zawarcia porozumienia. Sąd właściwy – na jakiegokolwiek podstawie – ze względu na osobę dłużnika głównego jest również właściwy do rozpoznania sprawy wniesionej przeciwko współdłużnikowi. Jeżeli czynności administracyjnej dokonano za granicą, sprawa należy do właściwości wyłącznej Sądu Administracyjnego i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu.

O ile przepisy nie stanowią inaczej, strony porozumienia administracyjnego mogą przyjąć uzgodnioną indywidualnie klauzulę prorogacyjną, w której postanowią, że właściwym do rozstrzygania jakichkolwiek przyszłych sporów prawnych, które mogą między nimi powstać w związku z porozumieniem administracyjnym, jest sąd administracyjny i pracy właściwy miejscowo dla określonego regionu. O ile przepisy nie stanowią inaczej lub strony nie postanowią inaczej, wybrany sąd ma właściwość wyłączną do rozpatrywania wszystkich spraw związanych z porozumieniem administracyjnym. Umowa prorogacyjna ma zastosowanie również do następców prawnych.

W sprawach, w których przepisy przewidują właściwość wyłączną określonego sądu, strony nie mogą poddać się właściwości innego sądu.

Strony nie mogą wskazać Sądu Administracyjnego i Pracy dla miasta stołecznego Budapesztu jako właściwego do rozstrzygania ich przyszłych sporów wynikających z porozumienia administracyjnego.

Sprawy dotyczące stosunku pracy w służbie cywilnej należy wnosić do sądu właściwego miejscowo dla miejsca świadczenia pracy. Jeżeli powód jest osobą fizyczną, sprawę można wnieść również do sądu właściwego dla jego miejsca zamieszkania.

Sąd Okręgowy dla miasta stołecznego Budapesztu ma właściwość wyłączną do rozpoznawania środków zaskarżenia od orzeczeń sądów administracyjnych i pracy oraz spraw należących do właściwości sądów okręgowych.

Ostatnia aktualizacja: 15/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.